

A SZELLEM KISAJÁTÍTÁSA ÉS A NÉP VÁLASZTOTTSÁGA

Fejér Ádám

Mi történt velünk? című kötetében Nemeskürty István a polgári erők megrendítő, józan ésszel értelmezhetetlen vereségének árnyékában sorra veszi huszadik századi történelmünk katasztrofális eseményeit, és a nemzeti önismeret, valamint a nemzet cselekvőképességének fokozása érdekében tudatosítja érdekérvényesítő erőnk riasztó fogyatékoságát. Kérdéseire ez az írás úgy keresi a választ, hogy a polgári oldal kudarcának tanulságait és nemzeti létünk feladatait a világpolitikai események összefüggésébe illeszti.

Ha viszonylagosságokban megrekedő, az érdeket, a megalkuvást ultima ratiónak feltüntető világunkban tényleges helyzetünkkel szembenézünk, azt kell mondanunk, nincs elevenebb érdekünk, mint a minden személytelen, világbeli tényezőt felülmúló személyes és világon túli igazság erejének, tekintélyének érvényesülése. Remélhetjük-e jövőbeli létezésünket vagy éppen virágzásunkat, nemzeti érdekeink érvényesülését mástól, mint a világot, minden népet teremtő és az embert magához hasonlóvá válni rendelő isteni igazságtól? De vajon milyen eszközöket kínál a világ, illetve gondolkodásunk rendje ennek az igazságnak az érvényesítésére? Ha a többi keresztény nép vagy társadalom életében keresünk követendő példát, be kell vallanunk, ilyet igazában nem találunk. Példaszerűnek egyedül a nemzetté szerveződésén fáradozó és a teremtő Istenhez való viszonyát a szekularizált világ megbotránkozására a politikai gondolkodásba bevonó zsidóság eljárását tekinthetjük. Mivel a magyarságnak a zsidósághoz hasonlítása félezer éves múltra tekint vissza, fölösleges megütköznünk azon, ha úgy találjuk, hogy bizonyos dolgokban az ószövetség választott népéhez kell igazodnunk.

Úgy tudni, hogy Vitéz János váradi püspök, később esztergomi érsek, Hunyadi János, majd Mátyás király kancelláriájának vezetője a török elleni élethalálharc idején humanista ékesszólással, de egyben a tényleges kultúrtörténeti helyzetet fölfedve, és sorsunkat máig ható érvénnyel jellemezve, a magyarságot az újszövetség választott népének nevezte. Sem akkor nem hitte, sem azóta nem hiszi el nekünk senki, sőt, gyáván, megalkuvóan, a mindenkori divatos hitekhez és múlt igazságokhoz igazodva, mi magunk sem merjük azt hinni, ami pedig színtiszta igazság, mert nincs módunk hivatásunkat a világ tudomására hozni, a világbeli érdekek síkján érzékelhetővé tenni. Vajon nem bűn-e, ha elmulasztjuk ezt a hivatást az ószövetségi választott nép hivatásával megvilágítani, amelynek viszont ugyanazon Isten rendelkezéséből az a sorsa, hogy választottságának keserű terhét az egész világ előtt, a gonoszok csúfjára különcként hordja, és amelynek Istennel kötött szövetségét éppen a mi istentelenné vált korunk vonta kétségbe. Azóta a világ dolgai úgy alakultak, hogy ma világpolitikai méretekben senki nem vonhatja kétségbe: van választottság, és elsőrangú jelentősége van a nép választottságának. Egyelőre még nem tartunk ott, hogy az ószövetség választott népétől várhatnánk saját választottságunk elismerését, pedig ennek elvi akadálya nem volna, hiszen mint az Írás mondja: a föld nemzetségei Ábrahám magjában megáldatnak. Ugyanakkor valljuk meg, nem is elsősorban az ő dolguk annak érvényesítése, hogy a krisztusi megváltás eredményeként minden nép választottá, Izraellé váljon. Hiba lenne tehát választottságunk vagy a többi keresztény nemzet választottságának homályban maradásáért a zsidóságok okolnunk. De megbocsáthatatlan hibát követnénk el azzal is, ha választottságunk tudatában fegyverrel kísérelnénk meg nemzeti érdekeinket érvényesíteni, akarnánk biztosítani nemzeti létünk alapvető föltételeit. Az újszövetség választott népe ugyanis,

amely ezer éve inkognitóban viseli választottságának terhét, a zsidóságtól eltérően nem egyszerűen saját választottságát köteles érvényesíteni, hanem minden, létét Istennel egybekapcsoló nép választottságát, létének a személyes és a világon túli isteni igazságban gyökeresét elismertetni.

A II. Vatikáni zsinat kiemelte, hogy az egyház lényegét tekintve nem a hierarchia vezette intézmény, szerepe nem a tanításban, a dogmák őrzésében merül ki, hanem az egyház Isten vándorló népe, az igazságot megtapasztaló és érvényesítéséről gondoskodó emberek sugallatos életközössége. Nekünk, magyaroknak, akik számára a haza szeretete, a nemzethez tartozás igazában kezdettől fogva nem elsősorban etnikai, gazdasági, politikai, hanem vallási kérdés (amint azt a kultúránk jelenségeit európai horizonton vizsgáló Eötvös József Petőfi Sándor költészete kapcsán megállapította), s akik éppen ezért a pozitív megoldásokat igénylő újkorban nemzetünk egységét és függetlenségét nem tudtuk teljes értékűen biztosítani, az egyház ilyen meghatározása annak a néppel, a nemzettel való azonosítását, valamint a keresztény nemzetnek Isten választott népévé nyilvánítását jelenti. Igaz, hogy már a nemzeti egyházat kialakító protestantizmus is összekapcsolta az egyházat és a nemzetet, de akkor ennek a kapcsolatnak, a nemzeti egyház kialakításának az egyetemes egyházból való kiszakadás volt az ára. A protestánsok ugyanis az újkor hajnalán pozitívan szervezték meg a nemzetet, esetükben nem volt szó arról, hogy egyben vallási közösséggé emelték, választott néppé nyilvánították volna. Úgy tűnik, hogy a népek, a nemzetnek a gondolkodásunkat átható világias, liberális – gazdasági, etnikai, társadalmi, politikai – felfogása az akadálya annak, hogy a zsinat egyházfelfogása hatását kibontakoztassa, és Isten vándorló népe kilépjen a kiüresedett, a szerepüket betöltött, már senki által nem igazán erőltetett intézmények, illetve formulák szorításából.

A tizenkilencedik századi polgári berendezkedés széthullását követően a modern tömegtársadalomban egymástól elszakítottan mind a nemzet, mind az egyház a bénultság állapotában van, egyik sem képes betölteni rendeltetését. A pozitív világias feladatra összpontosító liberális nemzetfelfogás értelmében a fogyasztói társadalomban a nemzeti törekvés fölöslegesnek tűnik, hiszen a globális, illetve regionális szinten, azaz az egykori nemzetállam fölötti és alatti dimenziókban szerveződő termelés a hagyományosan nemzetinek tekintett feladatok ellátását magára veszi. Az egyház viszont, ha a hierarchia és az intézmény politikai szerepvállalásától eltekintünk, a nemzettől, a fogyasztásra beállított társadalomtól elszakíttóságában merő absztrakciónak, idejétmúlt platonista képzetnek minősül. A nemzet akkor érez rá sugallatos életközösség voltára, ha létét fölkent királyok híján is Istentől valónak tudja, és a népföltség formális jogi elvén túllépve, magában az alkotóerő forrását, az emberi létezés egyik biztosítékát tiszteli. Az egyház pedig akkor tölti be rendeltetését, ha az embereket nemcsak a hitben megtartandó, az ő gondjaira bízott bárányoknak, hanem a Szentlélek ereje révén az Isten országán munkálkodó közösség felelős tényezőinek is tekinti.

A hit hegyeket mozgató erejéről és a pogány antik társadalom kegyetlenségéről sok megrendítő igazságot lehet gondolni vagy mondani, de tudnunk kell, hogy a kereszténységet elterjeszteni, majd államvallássá tenni csak a római birodalomban lehetett, ugyanez Dzsizisz kán vagy Tamerlán birodalmában nem sikerült volna. A teremtés "jóságát", emberhez szabott rendjét fölismerő görög filozófia és a társadalom "jóvá" tételéhez, az emberi boldogulás alkalmas terepévé alakításához eszközt kínáló római jog hiányában a Szentírás igazságait a világban nemigen vagy egyáltalán nem lehetett volna értelmezni, vagyis az üdvtörténet az európai kultúra közegéből kiszakítottan az evangélium ismeretében is megakadt volna. A nélkülözhetetlen eszközök igénybe vétele viszont azzal járt, hogy

a vallási gondolkodás az antik világ polgárához, az individuumhoz igazodott, és nem közvetlenül az igazságot megtapasztaló személyre, az egyház tagjára szabott lett. Mivel pedig az antik társadalom minden erenye ellenére sem volt Isten választott népével, a sugallatos életközösséggel azonosítható, hanem a császári birodalom hivatali, gazdasági, jogi szerkezetét jelentette, az egyházi közösség a kereszténység államvallássá válása ellenére is Krisztus misztikus testévé misztifikálódott, vagyis a nemzet és az egyház megfelelése, a keresztény nemzet választott néppé válása akkor nem következett be. Amikor ma nemzet és egyház egybekapcsolásának időszerűségéről beszélünk, akkor egy kétezer éves fejlődés eredményeképpen látjuk a személy tapasztalatát közvetlenül megszólaltathatónak, és bízunk abban, hogy az emberi létezés szellemi alapja a birodalom védelme, illetve a szellemi megnyilatkozásokat korlátozó, elidegenítő hatása nélkül biztosítható.

A birodalom emléketét őrzi a nemzeteket egybefogó egyházi szervezet, de szerepét mindenekelőtt a tengerentúli puritán állam, a két világháborút meg a hidegháborút eldöntő Amerikai Egyesült Államok tölti be. Erre Amerikát az teszi képessé, hogy az egyház mint sugallatos életközösség kialakításáról lemondva, a társadalmat kizárólag a hagyományt buzgón őrző, a Szentírást elkülönülten értelmező és a jónak a gonosszal szembeni védelmében odaadón részt vállaló individuumok közösségének tekinti. A spirituális tájékozódásnak ez a korlátozása kétségtelenül a gondolkodás utópizmusához vezet, amennyiben a civilizáció kozmoszána peremére szorított gonoszság mint káosz elleni elszánt küzdelmet – a személyes szellemi erőfeszítésről és az igazság közvetlen megmutatkozásáról lemondva, azaz az ész véges rendteremtő képességére hagyatkozva – a történelem végévé hajlamos nyilvánítani. Elismerendő azonban, hogy a keresztény kultúra hagyományos, történelmi rendjének megingását követően a szellemellenesség fenyegető rohamaival szembeni védelmet a szellemileg egyoldalúan tájékozódó és az üdvtörténetről utópikus képet kialakító puritán társadalom biztosítja.

Az egyház és a nemzet szerepének egybekapcsolása híján, a keresztény nemzet választott néppé emelése előtt egyelőre nélkülözhetetlen a keresztény közösségnek a világba transzcendálódott gonosszal szembeni védelme, a birodalmi szerep ellátása. A sugallatos életközösség, az egyház tulajdonképpeni feladata azonban nem ez, hanem a gonosz metafizikai kísértésével szembeni ellenállás, a személyes és a világon túli igazság megváltó erejének való föltétlen önátadás, annak elkerülése, hogy a világ újabb bűnökkel fertőződjék. Az európai földrésznek a spirituális feladatok egészét a gondolkodás, az alkotás folyamatába bevonó kultúrái, a tizenkilencedik–huszadik század fordulóján apokaliptikus helyzetet teremtve, azért kerültek válságba, mert a történelmi megosztottság állapotában többé nem lehetett a szellemi tér, az ontológiai kérdések újragondolása nélkül a kettős feladatnak egyszerre megfelelni. Ennek híján a földrész keleti felén a német és az orosz kultúra, amelyre (mindenekelőtt Goethe és Tolsztoj korában) a személyes szellemi erőfeszítés legnagyobb mértéke jutott, Krisztus követőjeként, az igazság megváltó erejének való önátadás szellemében a világba transzcendálódott gonoszságnak magát kiszolgáltatta, birodalomalkotó képességét feláldozni kényszerült. A földrész nyugati fele pedig, amely ugyanezen okból nem akart a puritán Amerika módjára lemondani az igazságtapasztalás intellektuális megvilágításának a szellemi élet elevenségét biztosítani hivatott igényéről, és vonakodott minden erejét a gonoszság ellen fordítani, azzal fizetett, hogy nem tudta a Keleten elszabaduló gonosz erőket megfékezni. Aki a diktatúrát a maga erejéből megtörni nem tudó Európát vagy a rémének magát kiszolgáltató Kelet-Európát a tragikus megrendülés helyett kioktató éllel hibáztatja, vagyis a fényt nem, csak a kigyúlása pillanatában fölsejlő árnyékot látja, az

nem érti az emberi létezés a személyes, a világon túli igazságban gyökerezését, és szándékától függetlenül gonosz célok eszközévé válik.

A Szovjetunió széthullását, a hidegháború megnyerését követően Amerika a birodalmi szerepvállalástól minden bizonnyal visszavonul, és a hagyományos izolációs magatartást követi, ha kizárólag saját történelmi reflexeire hallgat. A demokrácia vallását valló, a polgárok hajthatatlan jogi igazságkeresésének mindenhatóságában utópikusan bízó puritán beállítottságot nem hatotta volna meg az az érvelés, hogy Kelet-Európában nem rendszerváltozás, csupán módszerváltás történt, vagyis a neosztálinista bürokraták helyére a náluk intelligensebb anarchisták (a bolsevik párttörténet nyelvén a trockisták) léptek, és a kommunizmus bukásának látványosan előadott színjátékára, a világbéke, az egyetemes osztálybéke beköszöntésére hivatkozva, a dolgok irányítását még a polgári berendezkedésű Nyugat-Európában is a '68-as diáklázadások, a forradalmi brigádok résztvevői, szimpatizánsai vették kezükbe. Amerika saját tapasztalatából kiindulva, a maga feje szerint gondolkodva, sosem értette volna meg, mi a szellemi terrorizmus, hogyan lehet védtelen az a társadalom a gonosszsággal szemben, amely demokratikus intézményekkel rendelkezik. A zsidóság helyzetfölismerő, érdekérvényesítő képességére volt szükség, hogy a hidegháború megnyerése fölötti elégedettség a terrorizmus elleni háború megüzenésébe torkolljon, és Amerika – már nem egészen a maga kezdeményezésére, de azért szerepével szemmel láthatóan azonosulva – magát, valamint a világot a tanácsstalanság holtpontjáról kilendítse.

Európa keresztény birodalmainak megdőlését követően az addig védelmüket élvező zsidóság arra kényszerült, hogy a választott nép fennmaradása érdekében a keresztény egyházak és a puritán Amerika mellett maga is birodalmi szerepet vállaljon. A Szentföldön jórészt amerikai mintára szervezett bevándorló állam, Izrael mint a szorongatott helyzetben lévő zsidóság menedéke, amelyet a Szovjetunió Amerika csatlósának, az imperializmus ügynökének és az arab népek önrendelkezési jogát sértő tényezőnek minősített, az egyik szuperhatalomnak és összes szomszédjának fenyegetésével nézett szembe. Nem javult a helyzet a hidegháború lezárultával sem: egyfelől az arab országok nemzeti törekvései nem szabadultak meg az egykori harmadik világot átszövő diktatórikus, anarchista kényszerítéstől, másfelől Izrael sem tudta szilárd eltökéltsége, tiszteletre méltó kitartása közben magát a partner helyzetébe képzelni, és a szellemi-kulturális kibontakozás útját helyette is fölvázolni. Amerika, amely Európát magára hagyta volna, a katonai értelemben szorongatott helyzetben lévő Izraellel ugyanezt nem tehette meg, és ezáltal minden jel szerint a szovjet megszállás megszűnése után egységesülő Európa problémáinak kezelésébe is beleszólni kényszerül.

Ahelyett, hogy ezen a ponton az iszlám és a terrorizmus közötti különleges kapcsolatról értekeznénk, vagy a világvallások rendezetlen kérdéseinek, a kultúrák állítólagos szembenállásának taglalásába bocsátkoznánk, megfontolásra ajánljuk, vajon felbolydult világunkban a földkerekség mely sarkát nem mótelyezte meg a szellemellenes gonosszság, az anarchia, a terrorizmus egyik vagy másik formája. Igaz, a különbségek sem elhanyagolhatóak, és nem mindegy, hogy a terrorizmus állami szinten nyilvánul-e meg, vagy az állam elszánt harcot folytat ellene. Az egykori kalóz múlt vagy a harcias próféta kezdeményezte szent háborúk csak színezik, sajátos körülményeit adják a totális diktatúrák fertőző hatásának, annak a szellemellenes gonosszságnak, amely az alapjaiban megrendült európai kultúrából árad a világba. Az iszlám népek, mivel nem felszabadították magukat, hanem gyarmattartó uraik – a velük való bajlódásba beleunva – magukra hagyták őket, mit sem tudnak kezdeni azzal a liberális nemzetfelfogással, amely Európában szintén kiüresedett, és amelynek romantikus eszméit módjuk sem volt megismerni. Nem akarjuk lebecsülni a közel-

keleti helyzet súlyosságát, de mondjuk Kelet-Közép-Európa partizánnépei, amelyek a kommunista diktatúrát még a szovjet fensőbbiség elszenvedése közben is nemzeti jelleggel működtették, s amelyek máig nem sok jelét adják, hogy az embertelenség szívvel-lélekkel vállalását megbánták volna, vajon annyira különböznek az Izraelt fenyegető palesztin és egyéb terroristáktól? Csak azért nem lönek, mert földrajzilag a szellemi terroristák által hangolt és irányított Európában élnek, és már meggyőződtek arról, hogy céljaik eléréséhez a kifinomult európai gondolkodás a testre kötözött robbanó tölteteknél hatékonyabb eszközöket kínál.

Amikor a szeptember 11-i terrortámadást követően az Izrael állami léte mellett magát elkötelező Amerika az államilag nem azonosítható támadónak a háborút megüzente, a nyílt diktatúrát feladó, de az intellektuális terrort annál következetesebben alkalmazó, a demokrácia eszméjét megcsúfoló egykori nómenklatúra és nyugat-európai újbaldali meg sztalínista elvtársai új helyzetbe kerültek. Egyszerre láthatóvá vált, hogyan ér majd véget az a hideg polgárháború, amely Európa keleti felében a demokratikus kulisszák között vagy mögött folyik, amellyel szemben a hidegháborút végigharcoló Amerika közömbösnek bizonyult, és amelyben a problémák iránti érzéketlenségével egykori ellenfeleinek, a mi terroristáinknak annyira kedvezett, hogy ez a küzdelem a polgári megújulást óhajtó jobboldal szempontjából vesztesre állt. Az ószövetség választott népének, Izraelnek, vagyis Isten népének az a meggyőződése, hogy ha ő elvész, oda az egész emberiség, az élet tényévé tette az emberlét ontológiai, szellemi megalapozottságának ismert, de szinte mindenki által unottan kikerült vagy félrelökött tételét. Egyik pillanatról a másikra érthetővé vált, miért komolyan veendő és megengedhetetlen a hazugságot világrenddé emelő szellemi terrorizmus, hiszen a szellemellenesség méhelye nem a diktatúra intézményeiben, hanem a gonosz szellem szabad garázdálkodásában rejlik, és erejét a mi bűnös engedékenységtünkől vagy még kevésbé megbocsátható együttműködésünkől meríti. Ha viszont a dolgok így állnak, akkor még trockista vagy KGB-s háttéralkura sem volt szükség ahhoz, hogy a jobboldalt eleve diktatőrikusnak, a baloldalt pedig a demokrácia bajnokának feltüntető és a demokratikus kibontakozást megbénító kettős mércének a rendszerváltozás utáni alkalmazása általanossá váljon. A létfeljuttató liberális gondolkodás gyökértelensége vezet oda, hogy az egykori maoista újbaldali demokratikus szerepvállalását mindenki hitelesnek találja, akiknek meg az egykori apparatcsikok a hatalmat átengedték, mintegy a demokratikus közvélemény nevében teljes meggyőződéssel állíthatják, hogy a sajnos balul kiütközött kommunizmus jót akart, a baloldali diktatúra a demokrácia előtornáca.

A liberális demokrácia-felfogás, amely szerint, mint az emberi jogok nyilatkozata tanúsítja, csak az individuum Istentől való, a nép pedig nem több, mint a polgárok matematikai összege, tehát a nemzet egységét kizárólag a polgárok hazafias érzelme, önkéntes jóakarata biztosítja, mára kimerítette lehetőségeit. Ha a nemzet, a nép nem tekinti magát mint sugallatos életközösséget Istentől valónak, és a nemzet egészét olyan szellemi erő forrásának, amellyel a különállásukban vett egyének nem rendelkeznek, akkor csak két rossz között választhatunk. Vagy az történik, ami az európai birodalmak esetében már bekövetkezett, hogy a polgárok matematikai összege, a társadalom anyagi-fizikai erejével elsodorni igyekszik a többi népet, vagy az ellentétes, bár sajnos az előbbit nem kizáró véget áll elő, hogy a társadalom, a nemzet a kulturális kötődéseiket elvesztő egyének értelmetlen anarchista törekvéseinek szabad terepévé válik. Ha a kérdést nem egészen végiggondolva, a liberalizmus a demokráciát a szabadságra alapította, itt az ideje, hogy a szabadság elve fölé – anélkül hogy érvényét kétségbe vonnánk – a személyes, az isteni igazságot emeljük, amelynek az egyén létbe ágyazottságáról gondoskodó és a szabadság lehetőségét

megadó nép vagy nemzet a forrása. Nem tekintjük véletlennek, hogy a liberális demokrácia legkövetkezetesebb, legnagyobb teljesítményű változatát, az Amerikai Egyesült Államokat és az öszövetési választott nép államát, Izraelt a történelem viharos szele egymás oldalára sodorta. Az alkalmi szövetségen, segítségnyújtáson túl e találkozás kultúrtörténeti értelme az lehet, hogy az anarchizmus gonoszságától megrendült Amerika, történelmi tapasztalatain túllépve, megérti saját népének választottságát, Izrael viszont a remélhetőleg kedvező irányban változó szellemi környezetben tekintetbe veszi, hogy létkérdései nem csupán az Istennel kötött szövetség értelmében, hanem a maga választottságát előbb-utóbb ugyancsak fölismerő és vállaló többi nép körében, velük együttműködve oldódnak meg.

A Washington–Jeruzsálem tengely létrejöttével bizonyára összefügg, hogy az európai nemzetközösség spirituális vonatkozása – az előzmények ismeretében mondhatni váratlanul – szóba került. Miután az utóbbi időben az európaiak Amerikát sorozatosan agresszióval vádolják, Izrael viszont egyre több európai társadalmat bélyegez meg antiszemitizmussal, fölmerül a kérdés, mi Európa egységesülésének és különállásának szellemi alapja. Aligha vállalható a trockizmussal és maoizmussal kacérkodó, a kettős mércét alkalmazó, a hidegháborút lezáró módszerváltást és az azt követő hideg polgárháborút, az szellemi terrorizmust a történelem végének felfogó liberalizmus hitvallásának meghirdetése, hiszen a liberális görcsösen ragaszkodik a manipulációs játékkeret biztosító "ideológiamentesség" jelszávához. De ugyancsak elképzelhetetlen a Washington–Jeruzsálem tengellyel egy Bruxelles–Vatikán tengely szembeállítás. Európa és a népek javát szolgálja, ha az Európai Unió kimondja, hogy az emberi világot, a szépek, a jónak és az igazságnak a világbeli érvényesülését Istentől eredezteti. Ha azonban elfeledkezve arról, hogy nem a tizenkilencedik, hanem a huszonegyedik században vagyunk, megengedi, hogy a szépet, a jót, az igazat jámbor, nemes lelkű ateisták máshonnan is eredeztethetik, akkor jobb lenne, ha az egyház, a népek, a nemzetek megvilágosodására türelmesen várva, kívül maradna az egyelőre még mindig pogány világon, és nem adná áldását az ilyen engedékeny formulákra, illetve az azokat elfogadó intézményekre. A csaknem egy évszázada amerikai gyámság alatt álló Európa önállósodása kívánatos, és ez végeredményben a protektori szerepbe belefáradt Amerikának sincs ellenére. Ha azonban Európa rózsaszín lobogó alatt, a kommunista békeharc örököséként, Oroszországgal és Kínával szövetségben önállósul, az azt jelenti, hogy sajnálatos módon még nem ért meg ügyei intézésére.

A birodalomalkotásba belebukott Európa számára a kibontakozás útját eltorlaszoló ballépés volna, ha a liberalizmus csődje láttán Amerikával versenyre kelve megújítaná birodalmi törekvéseit. Téved, aki azt gondolja, hogy a földrész nemzeteinek gazdasági, katonai, pénzügyi egyesülése szabad kezét adna neki, mert úgymond a nemzetállami törekvések talajtalanná válásával a népek szembekerülésétől nem kell tartani. A birodalommal nem az a baj, hogy zavaros érzelmi motívumok vállalásával megsérti az ésszerű érdekérvényesítés elvét, hanem hogy könnyen manipulálható racionalizmusa túlságosan e világból való, vagyis a zsarnokság és a káosz borzalmát idéző, illetve mesterségesen gerjesztő. Európa számára az a megoldás, ha a gazdasági, katonai, jogi, stb. együttműködést összehangoló unió fölött a nemzeteket mint sugallatos életközösségeket ismeri el Isten nem e világból való országa letéteményesének, és kizárja, hogy a kialakuló gazdasági-politikai kolosszus szuperállammá, a szellem életének kifejtésében korlátozott népek börtönévé váljon. A keresztény egyházak akkor töltik be rendeltetésüket, ha létező birodalmi eszközeiket (értsd: intézményes hatalmukat) mozgósítva, a birodalmi szerep történelmi kiüresedését megtagasztalva, e folyamat élére állnak. Arra pedig a platonizmustól érintetlen szentfrási ortodoxia, a zsidóság szerepvállalása int, hogy Isten nem e világból való országát a földön kell

megvalósítani. Egyébként a platonista képzetekbe szédülő kereszténység – ahogy a mi Vitéz Jánosunk fiatalabb kortársa, a török hódítás, vagyis a szellemellenesség térnyerése elleni küzdelem lelkes híve, Erasmus ironikusan mondta – a balgák vallásává, vagy ahogy később Nietzsche keményebben fogalmazott: a gyengék és a sértettek rabszolgázadásává torzul.

A magyar hazafi, aki a keresztény egyetemességnek a szellem elevenségét kifejezni csak korlátozottan képes platonikus kifejtése miatt magára marad, és nemzetét, a választottság terhét cipelő sugallatos életközösséget elkeseredetten védelmezi, magát önironikusan pogánynak, Góg és Magóg fiának nevezi. Mit is tehetne annak a szemléletnek az ellenében, amely – mint Herczeg Ferenc *Bizánc*-ban a hazafias áldozat értelmét kétségbe vonó és közvetve a török hódítót igazoló pátriárka – nem képes a kiüresedő birodalmi szerep mögött a sugallatos életközösség történelmi értelemteljesítő szerepét fölfedezni, és Krisztus túlviláginak tekintett örök országához képest a nemzetet mulandónak, szellemileg jelentéktelennek, a tenger hullámaihoz hasonlóknak tekinti? Bízunk benne, hogy a keresztény ortodoxiával szemben a nyugati fejlődést képviselő Róma, amely a személyes, a mindenható Istennek magát elkötelező nemzet halhatatlanságát kezdettől fogva elismeri, megtanul a nép választottságával számolni, és nem fog, a tömegtársadalom barbár nyomásának engedve, Bizánc sorsára jutni. Nincs kétségünk afelől, hogy a magyar nemzetfelfogás, amely a haza mellett rendületlenül kiáll, és a sugallatos életközösséghez tartozást a birodalmi törekvések, illetve az intellektuális formulák elé helyezi, megfelel az evangélium szellemének, a keresztény hitnek. E felfogás annak ellenére hiteles, hogy elismertetésének föltételei ezer éven át hiányoztak, és legkiválóbb képviselőit az – igazság személyességéről, valamint világon túliságáról megfélemező, de költőinket: Petőfit, Adyt, József Attilát a szellemellenes kisajátítással szemben védelmező – konzervatív gondolkodás egzaltáltnak nevezi. Érdemes észrevennünk, hogy napjainkban önmagunk pogánnyá stilizálásának kényszere szűnőben van, hiszen a világ szembesül a nép választottá válásának feladatával. Tehát aki a választottság tapasztalatának kifejezéséhez föltétlenül ragaszkodik, nem egzaltált, hanem sugallatos.

Európa katolikus és protestáns nemzetei szellemileg, társadalmilag készen állnak a választott néppé válásra. Ha a mára időszerűvé vált szellemi megújulás lehetővé teszi, hogy a személyes szellemi megnyilatkozást tagadó tömegtársadalom többé ne akadályozza e nemzetek sugallatos életközösségének kinyilvánítását, már a birodalom védelmét sem igénylik. A Bizánc mint második Róma örököseként magát harmadik Rómának tekintő egykori cári birodalom viszont – mint az újkor hajnalán Bizánc – bukása óta nem képes a sugallatos életközösség, a nemzet történelmi értelemteljesítő szerepét magában fölfedezni. Ráadásul a görögségtől eltérően falusi-paraszti beállítottságú orosz társadalomban a sugallatos életközösség kinyilvánítására képtelenség nem az állami lét feladását, az idegen hódítás elfogadását, hanem valami annál rosszabbat is: a birodalomnak a szellemellenes gonoszság általi kisajátítását, a társadalomnak e gonoszszággal fertőződését vonta maga után. Ezt fölismerve helyezkedett Tolsztoj – a bizalmat a gonosznak behódoló államtól, egyházi szervezettől megvonva – az úgynevezett keresztény anarchizmus álláspontjára, és kényszerült a sugallatos életközösség, a nemzet elevensége híján elvont moralizálásra. Ez magyarázza, hogy a nemzeti önazonosságát kereső orosz társadalom a gonosz birodalmának megtörése után is birodalmi álmokat kerget, és a gonoszság által ugyancsak kisajátított német birodalom lakóitól eltérően nem képes a társadalom polgári rendjét megszilárdítani, nem tud kilépni a bolsevik diktatúra ájulatából. Így állt elő az a megrendítő helyzet, hogy az orosz társadalom, amely az újkor személyes szellemi teljesítményét bekoronázva, a 19.

században a létfelejtő európai gondolkodást a jóság és a szeretet megváltó erejére emlékeztette, a birodalom intézményeinek formális fölszámolása után is az anarchia, a diktatúra gonoszságát árasztja a világra. A sugallatos életközösség érvényesítésének képessége a huszadik század elején birodalmi szerepbe került amerikai társadalomban szintén hiányzik. Kibontakozását azonban az oroszoktól eltérően nem a birodalmi szerepvállalás, hanem a személyes szellemi megnyilatkozást korlátozó puritán beállítottság akadályozza, amely eredetileg a nemzetet arra ösztönözte, hogy óvakodjék a világpolitika színpadára lépni. Ezért esetében a birodalmi feladatvállalásba belebukás nem föltétele a nemzetté válás befejezésének, viszont a személyes szellemi tájékozódás korlátozása egy idő után nála is a birodalmi szerepbetöltés zavaraihoz vezethet. Nem beszélhetünk a sugallatos életközösség értelmében vett nemzetről annak az Izraelnek az esetében sem, amely a nemzeti létét kétezzer éve feladó zsidóság állama, és országát bizonyos mértékig amerikai mintára rendezte be. Pedig ezt az államot a nemzetté válás igénye hozta létre: hiszen míg a különállását az ókori római birodalomban feladó zsidóságot az a sejtés vezette, hogy Isten a világban van, a legújabb korban az államalapításra az az apokaliptikus tapasztalat készítette, hogy Isten elhagyta a világot, tehát keresnie ismét a választott népen belül kell. De ahogy a nemzeti lét egykori feladása, Isten világbeli munkálkodásának közvetett elismerése nem jelentette a Tóra megtagadását, a nemzetállam határai közé zárkózás és bizonyos birodalmi funkciók ellátása sem jelentheti annak az egyetemességnek a megtagadását, amelyet a zsidóság már a római birodalomban elismert. Nemzeti létét, sugallatos életközösség voltát Izrael akkor nyilvánítja ki, ha az ószövetség népének választottságát elismerő világban módja nyílik a birodalmi szerepről lemondani, és saját választottsága mellett a többi nép választottságát is elismerni.

A világ rendjéről, a nemzeti lét folytonosságának a szellemellenes gonoszsággal szembeni fenntartásáról a birodalmi szerepbetöltés gondoskodik. A konfliktusok ellenére hamis az az elképzelés, amely a birodalmi szerepet vállaló országokban látja az ilyennel nem rendelkező vagy róla lemondó nemzetek virágzásának legfőbb akadályát. Hiszen a birodalmi feladatvállalás leginkább az illető társadalomban korlátozhatja a személyes szellemi tapasztalat kifejezésének képességét, a sugallatos életközösséggé működés lehetőségét, és így az egyoldalúan fejlődő társadalom könnyen világpolitikai föllépésének foglyává válik. Mint láttuk, a cári birodalom esetében ez az egyoldalúság a személyes szellemi tájékozódásnak a világbeli gonoszság elleni védekezés fölébe kerekedését jelentette, az amerikaiaknál pedig a gonoszság elleni védekezés előtérbe kerülése ment a személyes szellemi tájékozódás rovására. Mivel mind az orosz kultúra szellemi teljesítménye, mind Amerika birodalmi szerepe az értelemteljesülés nélkülözhetetlen tényezője, annyira komolytalan a puritán Amerikát a személyes szellemi törekvések korlátozása miatt bírálni, mint az oroszok (és a németek) kiemelkedő szellemi tájékozódásában a diktatúra előidézőjét látni. Csak az lenne nagyobb ostobaság, ha a zsidóság a keresztény nemzeteket azzal vádolná meg, hogy üdvtörténeti erőfeszítésük bajba sodorja a világot, a keresztények viszont a zsidókban látnák a történelmi beteljesülés halasztódásának legfőbb okozóját. A birodalmi gyámkodást megelégedő nemzetek akkor járnak el okosan, ha az értelmetlen politikai, gazdasági, katonai versengés, illetve a birodalom tekintélyének anarchistákra emlékeztető lejárata, vagyis a gonoszság elszabadításának értelmetlen kockázata helyett az egyetemes nemzeti megújulás módzatait keresik. Feladatuk az, hogy a birodalmi szerepet betöltő (vagy az abba belerokkant) nemzeteket sugallatos életközösségük kibontakoztatásához segítsék, és a szuverén döntéseik körét meghaladó szereptől őket megszabadítsák.

A gonoszság féken tartása érdekében létrehozott birodalomnak a gonosz általi kisajátíthatóságát az magyarázza, hogy gonosz trükkök, hazug manipuláció által a föld porában megrekedő létezés megemelése, az isteni igazság felé törekvés jegyében fogant szellem is kisajátítható. Bár a gonoszság nem más, mint az isteni igazságtól elszakadt, földhözragadt emberi létezés, ereje paradox módon mégis a szellemi energia kisajátítása révén hatványozható. Az emberi létet fenyegetve kozmikus, univerzális méreteket azért ölt, mert az igájába fogott szellem is a gonosz szellemellenes indulatokat szolgálja. A birodalom pedig gonosszá akkor válik, ha a leigázott szellem Prospero varázspálcáját a tompa, formátlan Kaliban markába nyomja, illetve – a shakespeare-i allegóriát elhagyva – ha az elmélet behatol a tömegekbe, és anyagi erővé válik. Személyes szellemi teljesítmény és birodalmi szerepvállalás híján nincs értelemteljesülés, képtelen csodavárás az üdvtörténetet nélkülük elképzelni. De önmagában sem a szellem, sem a birodalom nem üdvözít, ezért kisajátíthatóságuk láttán sem kell kétségbe esni. Az emberi nemnek a sugallatos életközösségben megnyilvánuló egysége, a nép választottsága éppen a szellemi és a birodalmi teljesítőképesség határainak megtapasztalása, azaz bálványozása veszélyének elhárulása nyomán teljesül.

Az ökumenizmus akkor mozdulhat el holtpontjáról, ha a vallási gondolkodás a szekularizáció csődjét belátva, a világi és egyházi tájékozódás meghasadságát elutasítva, a dogmatikus formulák meddő egyeztetése és a politikai érdekek közötti egyensúlyozás helyett a szellem élete, a sugallatos életközösség felé fordul. Ha a klérus e szellemi mozgalom élére áll, bebizonyíthatja: nem csupán intézményes hatalmát, közéleti befolyását értékeli, vagyis nem azért adta meg a szellemi tájékozódás elapadása idején a vallási gondolkodás szabadságát, mert már maga sem hisz azoknak a vitáknak a jelentőségében, amelyek egykor végtelen szenvedélyeket keltettek. Micsoda felüdülés lehet a tömegember szellemi nihilizmusába és nacionalista hisztériáiba, illetve a filozemitizmus és antiszemitizmus cinikus játékaiba belefáradt világ számára, ha feltárul előtte a sugallatos életközösségek történelmi összjátéka és az isteni igazságban találkozása. Péter utódai meggyőzhetik a világot szellemi elsőségükről, ha a birodalmi gondolkodásban megrekedő ortodox egyház helyett elsőként ők tárják fel a keresztény ortodoxia képviselőjét vállaló orosz nép megrendítő szellemi problémáit. A katolikus egyház mutathatja meg a puritán közösségeknek is az egyház kebelére visszatérés útját, és segítheti Amerikát birodalmi szerepvállalásának sikeres befejezéséhez. De keresztény-zsidó viszonylatban a megoldást szintén a zsidóság üdvtörténeti szerepének belátása hozza. Az egyháznak a kommunizmus szellemi pusztításával szembeni eddigi tehetetlensége e folyamat eredményeként oldódhat.

Ami a Kárpát-medence népeit illeti, a nemzeti önrendelkezés jogát tőlük, mint a földrész vagy a világ egyetlen más népétől, senki nem vonhatja meg. Jogukat történelmi hivatkozásokkal mi, magyarok sem korlátozhatjuk, erre egyébként sincsenek eszközeink, de a helyzetek, a lehetőségek jövőbeli alakulásától függetlenül, ezt nem is akarjuk. Föl kell őket arról világosítanunk, amivel maguktól valószínűleg sokáig nem szembesülnének, hogy etnikai, nyelvi másságuk ellenére és sajátos művelődési adottságaik mellett szellemi-kulturális téren a szónak egy sajátos értelmében ők is magyarok, hiszen a közös történelmi múlt okán más népektől különbözően velünk együtt a választottság tapasztalatát hordozzák, és ha megtagadják, gondolkodásukban és viselkedésükben tátongó úr támad. (Így például szellemi-kulturális értelemben magyar a horvát nemzetiségű és műveltségű Vitéz János is, akit föltehetően éppen horvát kötődése – Szvatkó Pál szavával: indogermán magyarsága – segít az itáliai reneszánsz vívmányainak közvetítésében, illetve abban, hogy megnevezze a magyar kultúra megkülönböztető sajátosságát.) Egy idő után nekik maguknak kell e téren

bizonyos felismerésekhez eljutniuk, és azokból nélkülük nem körvonalazható következtetéseket levonniuk. Ha a nemzetet szellemi-kulturális tapasztalata teszi, és a nemzet léte Istentől való, önpusztítás, az emberiség elleni bűn ezt a tapasztalatot megtagadni, múltó divatoktól, vélt vagy valós sérelmekről, alkalmi érdekektől, gonosz manipulációtól vezettetve változtatni, illetve az efféle magatartást vagy eljárást a szabadságeszme diadalának feltüntetni. A komolyan tájékozódó, a problémákkal bátran szembenéző embert az úgynevezett rendszerváltás óta eltelt idő meggyőzte arról, hogy a szellemellenes gonoszság évszázados pusztítását nem sikerül megfékezni, amíg a szellemi terrorizmus ellenszelével dacolva, a szellemi alapok elismerése meg nem történik, a szellemi-kulturális építkezés föltétele a diktatúra démonának megfékezése érdekében meg nem teremthető.

Palesztina, a Közel-Kelet esetében nem csupán a közös hagyomány föllelésére és a szellemellenesség pusztító hatásával szembeni érvényesítésére van szükség, de az együttélés szellemi alapjainak kialakítása, az iszlámnak, az egyistenhit harmadik változatának a zsidó-keresztény hagyományon épülő világcivilizációba illeszkedése mégsem lehetetlen. Az iszlám világnak az európai jelenségek iránti fogékonyságát tanúsítja negatívan az anarchizmustól, a terrorizmustól fertőzöttsége is. A fundamentalizmus mint a Nyugat hatásai előli elzárkózás azért nem vezet az iszlám megerősödéséhez, mert e mélyről fakadó önkéntelen vonzódás ellenében hat. A terrorizmus nyugati kezdeményezésre történő megfékezését a szimpla rendcsinálás fölé emeli, hogy a Nyugat iránti érdeklődésnek értelmes irányt adva, segíthet az iszlám világ történelmi félresodrottságát megszüntetni. Erre valódi esély akkor nyílik, ha a most induló világpolitikai folyamatok a liberalizmus csődjéből való kilábaláshoz vezetnek, vagyis a Nyugat maga is megújul, és a globalizmus meg a nemzetállam alternatíváján túllépve, az anarchizmusba meg a diktatúrába fulladó liberális demokrácia helyett az iszlám hagyomány szellemi energiáinak mozgósítását, a nemzeti újjászületés lehetőségét kínálja. Az iszlám annak idején olyan despotikus berendezkedésű országokban hódított, ahol sem az antik kultúra, sem a kereszténység nem tudott igazán meggyökerezni, és a keresztény-zsidó üdvönt feladó emberek a mindenható Istennek való föltétlen, jámbor alávetettség mellett lemondtak az isteni igazság világbeli érvényesítéséről. Hagyományaik számbavétele mellett az ontológiai tájékozódását megújító Európa önvizsgálata ígéri számukra e történelmi kudarcélmény oldásának lehetőségét.

A terrorizmus elleni harc meghirdetésében, Washington és Jeruzsálem együttműködésében vallási és világi, szellemi és gyakorlati, emelkedetten személyes és szenvtelenül személytelen szempont egybefogása, az emberi világban ható tényezők ígéretes egybekapcsolása tapasztalható még akkor is, ha harmonikus kiegyenlítésükről egyelőre nincs szó. A választott nép, a zsidóság létkérdésének nyílt vállalása gondoskodik arról, hogy Amerika katonai vállalkozása ne a demokrácia ideologikus, utópikus vallásának jegyében álljon, ugyanakkor az amerikai gondolkodás pragmatizmusa megóv attól, hogy az iszlám ügyeibe avatkozás valamiféle keresztes háborúvá váljon. Izrael és Amerika közös föllépésében csupán az kifogásolható, hogy magyarázat nélkül hagyja a motívumoknak mind az érvényes liberális felfogás, mind a hagyomány felől nézve bizarr egybefogását. Mert valóban, mire jó, hova vezet, ha az Istenben hívő és a puskaport szárazon tartó Amerika támogatja a zsidóságnak a saját választottsága melletti tanúskodását? Erre a kérdésre a választ a liberalizmus csődje miatti bénultságából kilépő és a szellemi terrorizmus ellenszelét leküzdő Európa adhatja meg, ha a keresztény hagyomány teljes értékű képviselőjeként gondolkodásában érvényesíti az igazság megváltó erejének való föltétlen önátadás, a kultúrát megtermékenyítő szellemi alkotás elvét.

A keresztény kultúra magyarázó elvének alkalmazását más okból az indokolja, hogy a kereszténység paródiáját adó kommunizmus szellemellenes céljai érdekében már régóta visszaél vele. Az úgynevezett rendszerváltozás, a létező szocializmus önfölszámolása, a nomenklatura hatalmának a demokratikus struktúrákba történő átmentése például ennek az elvnek a fonák alkalmazásával történt. A kommunizmus nem jobb a nemzeti szocializmusnál, miként azt apologetái, a mi álliberálisaink, szellemi terroristáink hirdetik, hanem a másikinál tartósabb és mélyebben ható károsodást okoz azért, hogy a nemzeti szocializmustól eltérően nem csupán az őszövétséget, de az újszövétséget is parodizálja. A második világháborúban a pragmatikus Nyugatnak nem azért a bolsevizmussal kellett a nemzeti szocializmus ellen szövötteknie (és nem éppen ellenkező irányban tájékozódnia), mert ez kevésbé rossz annál, hanem mert a gonosz céljai érdekében nagyobb szellemi energiát mozgósító bolsevizmust a Nyugatnak akkor még nem sikerült volna legyőzni, illetve az istenek alkonyát játszó, magát az egész világ ellenében folytatott élethalálharc mámorába hajszoló, a látókörét mesterségesen leszűkítő és mesterségesen felfokozott tébolyában könnyebben lebírható nemzeti szocializmust nem is lehetett szövetségessé megnyerni. Chamberlain kísérlete azért bukott meg, és a két világháború közötti konzervatív magyar rendszer szembefordulása a Szovjetunióval azért vezetett politikai kudarchoz, mert hiányzott belőle az a szélesebb ontológiai tájékozódás, amit a Szovjetunió, Amerika meg a churchilli Nagy-Britannia szövetsége – igaz, nem eszméiben, de – pragmatikusan, a tettek nyelvén kifejezett. A Szovjetunió "haladó" voltára, és vele szemben a konzervatív, a hatékony politikai tájékozódásra nem képes Horthy-rendszer egyértelműen "reakciós", "ellenforradalmi", "fasiszta" jellegére vonatkozó, az antifasiszta front ideologikus konstrukcióit tükröző állítások pedig, mint azóta kiderült, alaptalanok voltak.

Akik a mai Európában az álliberálisizmus szellemi terrorját elszenvedve a totális diktatúra és az anarchizmus szellemellenes gonoszságával szembeszállnak, mint tisztességes emberek nem akarnak ellenfeleik eszközeivel élni, az őket körülvevő közegtől bezennyeződni. A baj az, hogy erre, ha meg nem bocsátható módon akarnák, sem lennének képesek, mert a liberális eszmekörbe feledkezésük miatt az általuk ellenőrzendő ontológiai teret, az apokaliptikus világunkban burjánzó gonoszság, bűn tényleges mélységét nem ismerik. Ellenfeleik szerint azért van így, mert nem elég nagy gazemberek, ugyanis a szellemi alvilág minden rendű és rangú lakója, mindenekelőtt természetesen a kommunisták szerint csak a hétp próbás bűnözők (amilyenek bizalmas körben viccből komolyan és nem kis büszkeséggel magukat tartják) igazodhatnak ki a lét végső kérdéseiben. Mindaddig sajnos így is van, amíg az embervilágban nem sikerül szilárd tájékozódási pontra találni. De mi van akkor, ha a szabadelvű európai társadalmakba való beolvadásának tévútját feladó zsidóság valóban Isten népe, és nem csupán egy a többi nép között? Mi van akkor, ha a zsidóság ragaszkodása Izraelhez nem csupán egy másik néppel, a palesztinnal való megütöközése, hanem elsősorban a saját választottsága melletti tanúszkodás? És mi van akkor, ha a Közel- és Közép-Keleten háborúkat indító Amerika nem föltétlenül imperialista terjeszkedést folytat, hanem valódi történelmi szerepet betöltve, tényleg az őszövétség népének választottságát ismerteti el? Ha ilyen premisszákból kiindulva gondolkodunk, akkor tisztességünk megőrzése, az igazságnak elkötelezettségünk ellenére megnyílik előttünk az ontológiai tér, és anélkül hogy a talajt elvesztve a lábunk alól a fellegekben járnánk, értsd: pragmatikus életkérdéseinket szem elől tévesztenénk, azok kezelése a szellemi-kulturális tájékozódással, a nemzeti eszmélkedéssel, a történelmi emlékezéssel és a jövő távlatos rendezésével összeegyeztethető lesz.

Mivel az Amerika és Izrael által választott szerep Amerikára és Izraelre szabott, az európai nemzetek akkor járnak el helyesen, ha tartózkodnak a háborúba bekapcsolódástól. A tartózkodásból azonban nem következik, hogy a terrorizmusnak hadat üzenők igazát saját eljárásuk ideologikus alátámasztása érdekében el kellene hallgatniuk. Bár hatékony föllépés, tettek, birodalmi szerepvállalás híján a keresztény kultúra fejlődése megrekedt volna, kultúránk nem a tettvágytól hajtott emberek fáradhatatlanságán, hanem a szó kezdetben valóságán alapul. Európa feladata a jelen események kapcsán az, hogy az intellektuális terrorizmus állásait megtörve, adja vissza az igazmondás régi rangját, újítsa meg a kultúránkat megalapozó szó tisztaságát. E cél elérésének elvi föltétele, hogy az újkori gondolkodásnak az ész mindenhatóságát sugalló illúziójával leszámolva, magát az isteni (a személyes és a világon túli) igazság megváltó erejére bízva, közvetlenül belátható érdekei ellenében is vallja az igazságot, bár az igazság megvallása közben sem habozzon érvényesíteni érdekeit. A keresztény nemzetek azzal nyilvánítják ki választottságukat, érik el történelmi hivatásuknak megfelelően szellemi nagykorúságukat, ha e kettősséget vállalva képesek elkerülni a gondjaikra bízott igazság ideológiává züllesztését, illetve nyilvánvaló érdekeik hazug és fölösleges megideologizálását.

Izrael, a bizonyos mértékig amerikai típusú bevándorló állam, amely a zsidóság nemzeti létének elismertetése céljából a puritán Amerika támogatását élvezi, – anélkül, hogy tételesen meghirdetné – összekapcsolja a zsidó vallást a puritán hittel, a kereszténység egyszerűsített és a Tóra nézőpontjáról leginkább megközelíthető változatával. Kapcsolódik a zsidó eszkatológiához a puritán gondolkodás is, amikor utópikus demokrácia-hitétől eltérve a választott nép ügyének támogatása közben kiszakítja magát a liberalizmus bénító szorításából. Izrael és Amerika együttes világpolitikai föllépése a konzervativizmus megújulásának lehetőségét rejtí magában, amely mára a szellemileg kiüresedő és a fogyasztói tömegtársadalomban az anarchizmus közvetítőjévé váló liberalizmus ellenében kiszorul, vagy jobb híján populista kísérletekbe bocsátkozik. A Churchill kezdeményezte atlanti szövetség szerepét magára véve, a terrorizmus (anarchizmus) elleni szövetség biztosítja ma a célok tisztasága mellett az ontológiai tér átfogását, a történelmi föllépés hatékonyságát. A második világháborúhoz és a hidegháborúhoz képest azonban feszültséget okoz, hogy a nép választottságának az utópikus demokrácia-vallás helyébe kerülése és a bolsevik diktatúrának e szövetségből kimaradása nyomán az igazság tevőleges kifejezésén túl ma már nélkülözhetetlen a történelmi célnak a pragmatikus érdekérvényesítés szintje fölé emelkedő szellemi szellemi megszólaltatása is. Az intézményes keresztény- és zsidóüldözést folytató totális diktatúráknak sikeresen ellenálló kereszténydemokrácia azok megdőlését követően erőtlennek bizonyul, mert nem ismeri el a nép választottságát, és miközben a birodalmi gondolkodáshoz kötődése miatt kihívja maga ellen az anarchizmus támadását, kizárólag a fogyasztásba feledkező tömegember egyre lanyhuló támogatására hagyatkozik. Az konzervativizmus megújulását az hozza, ha vállalja, hogy közvetíti a terrorizmus elleni szövetség kezdeményezői számára a keresztény kultúra tényleges szellemi tartalmát, így őket történelmi szerepvállalásuk megfogalmazásához segíti, és ezáltal a vállalkozás kiteljesítéséhez maga is hozzájárul.

Számolnunk kell azzal, hogy a jelen helyzetben a liberális elvek érvényesülésének minden nehézsége szégyenletesnek számít. Annak ellenére így van ez, hogy közéletünk sajnálatos zavarait a diktatúra gonosz szelleméből táplálkozó szellemi terrorizmusnak e világképen belül kivédhetetlen nyomása gerjeszti. Aki azonban nemzeti létünk kérdéseivel azonosulni képes, és érti az emberiségnek a liberális világkép kiüresedése nyomán előállt mai állapotát, beláthatja, hogy a magyarság alkalmazkodási képességét nem pusztán a tanu-

lékonyság hiánya, hanem a választottság történelmi tapasztalata, illetve polgárosultságunknak ezzel összefüggő fogyatékosága akadályozza. Nemzetünk 1956-ban e tapasztalatától vezetettve kelt fel a létét, kereszténységét, polgári rendjét megtámadó kommunista diktatúra ellen. Közvéleményünk máig nem dolgozta fel azt a csalódását, hogy a fölkeléssel együttérző szabad világ szenvtelen mérlegelések alapján e küzdelmet a beözönlő szovjet erők által vérbe fojtani engedte. A hazafias érzés személyes vallási jellege akadályozza gondolkodásunkat a személytelen politikai realitások tudomásul vételében, tapasztalatisága miatt pedig e vallási élményt eddig nem sikerült a világgal elismertetni. A nemzet méltánytalanságként éli meg, hogy Amerika, amely Izrael mellett mindig kiáll, érte szinte minden áldozatra kész, irántunk nem tanúsít különösebb érdeklődést. Máig nem értettük meg, hogy a hidegháború éveiben a nagyhatalmi politika szenvtelen gyakorlatias szabályai szerint eljáró és az 1956-os felkelésben csupán egy nép demokrácia iránti igényét érzékelő Amerika az akkori események kapcsán az általa követett elvhez tartotta magát. Egyelőre nem ismertük fel azt sem, hogy ma viszont, amikor a terrorizmus ellen háborút indító Amerika új, spirituális elvet követ, immár jó eséllyel számíthatunk arra, azt ránk is alkalmazza. Annál inkább, mert Amerika vállalkozásának sikere ugyancsak azt kívánja, hogy a föllépésében érvényesülő és a világban nem kis megütközést kiváltó új elv minél következetesebben, minél átfogóbban megvalósuljon.

Mind a magyarság, mind a világ jelen állapota a lehetőségét kimerített liberális világkép meghaladását, egy olyan ontológiai gondolkodás érvényesítését igényli, amely közvetlenül az emberlétet megalapozó személyes és világon túli igazságra támaszkodik. E világkép hivatott megoldani a kétévszázados liberális fejlődés eredményének, a jóléti demokráciának a fogyasztói tömegtársadalomban nélkülözhetetlen megerősítését, az idők során elvékonyodott szellemi-kulturális alapjának megújítását. Ez a föltétele annak, hogy a választottságuk tudatára ébredő és annak érvényesítését kezdeményező keresztény nemzetek fölismerjék a bibliai választott nép nemzetté szerveződésének a kultúrközösség szempontjából meghatározó történelmi jelentőségét. Ez a föltétele annak, hogy a világ egykori "kétpólusúságának" rossz emlékét elfelejtve, a diktatúra intézményei után eltávozzon tőlünk annak – az anarchizmusban, a szellemi terrorizmusban továbbélő – gonosz szelleme, azaz a kelet-európai rendszerváltás folyamatának lezárásaként a sztálinizmus után a trockizmus is megbukjon. Ez a föltétele annak, hogy Amerika és Izrael ne a világ ellenében – a közvéleményt filoszemitizmus és antiszemitizmus, illetve amerikapártiság és amerikaellenesség értelmetlen ellentétében megosztva – kényszerüljön történelmi szerepét betölteni, továbbá hogy Európa e vállalkozásban teljes értékű partnerré váljon. Ez a föltétele annak, hogy Amerika ne az antifasiszta koalíció idejétmúlt beidegződéseit követve, még mindig a kommunista utódpartokat tekintse természetes szövetségesének, és a nemzeti antikommunista erőkhöz ne fölösleges kockázati tényezőt lásson, illetve ez a föltétele annak, hogy ezek az erők világpolitikai szinten legyenek képesek az antikommunizmust és a nemzeti érdeket képviselni. Ez a föltétele annak is, hogy az anarchizmus fertőzésétől megtisztuló, a modern civilizáció rendszerébe teljes értékűen bekapcsolódó iszlám országok az egyistenhitű kultúrák közösségébe – nemzeti kultúrájuk kibontakoztatása jegyében – beilleszkedjenek..